

בס"ד. שיחת* אור ליום ב' פ' נצבים-וילך, ח"י אלול, ה'תשכ"ב.

בלתי מוגה

א. ענינו של ח"י אלול — כפי שביאר רבינו נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר כו"כ פעמים¹ — שהוא יום ההולדת של הבעש"ט וגם יום ההולדת של אדמו"ר הזקן, שהם המייסדים של תורת החסידות, ובלשון רבינו: תורת החסידות הכללית ותורת חסידות חב"ד.

וע"פ הידוע מ"ש בכתבי האריז"ל² בפירוש מ"ש³ "והימים האלה נזכרים ונעשים", שכשהם "נזכרים" הרי הם "נעשים", והיינו, שבבוא יום זה בכל שנה ושנה, אזי "נעשים" עוד הפעם כל ההמשכות וההשפעות שהיו באותו יום [ובנדוד⁴, יום הולדת של צדיק בכלל, ובפרט נשיא, ומה גם כשמדובר אודות נשיאים שגילו ענין חדש בתורה, כמו הבעש"ט ואדמו"ר הזקן], ולא עוד אלא שבכל שנה ושנה נעשים ההמשכות וההשפעות באופן נעלה יותר מכמו שהיו בשנים שלפנ"ז, כמבואר באגה"ק⁵ — הרי מוכן גודל ענין מעלת היום.

ב. והטעם שלא מצינו שיעשו ענין מיוחד בגלוי ביום זה, ועד שאפילו לאחר שרבינו נשיאנו גילה ענינו של יום זה, לא ראינו שיעשו מזה "שטורעם" כמו בשאר ימים טובים או אפילו יומי דפגרא — יש לבאר שזהו ע"ד שמצינו בנוגע לכללות הענין דחודש אלול:

אדמו"ר הזקן⁶ שואל אותה שאלה בנוגע לחודש אלול, ש"הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים" (כדאיתא בפרע"ח⁶), ואעפ"כ, "הם ימות החול ואינם יו"ט"?

ומבאר, שענינו של חודש אלול "יובן ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות

(2) רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונתבאר בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.
 (3) אסתר ט, כח.
 (4) סי"ד.
 (5) לקו"ת פ' ראה לב, א.
 (6) שער ר"ה פ"א.

(* תוכן וקיצור מכמה שיחות בהתוועדות זו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ט ע' 343 ואילך (נדפס גם לקמן ע' 279 ואילך).
 (1) שיחת ח"י אלול תשי"ג (סה"ש תשי"ג ע' 141; ע' 142; ע' 146). ועוד.

ומראה פנים שוחקות לכולם .. וכך הענין עד"מ בחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה".

כלומר: לכאורה יכולים לחשוב שהמעמד ומצב דמלך בשדה הו"ע של ירידה. הנה על זה מבאר אדמו"ר הזקן, שאדרבה: "אז רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו וכו'", היינו, לא רק אנשי השדה, שכיון שאינם נמצאים בעיר, הרי ראיית המלך היא אצלם ענין היוצא מן הכלל, אלא גם אנשי העיר, שיש להם ברירה לראות את המלך ולדבר עמו בעיר — "יוצאין .. ומקבלין פניו בשדה", כי:

כאשר המלך נמצא בעיר, אזי ישנם כו"כ הגבלות: לא לכל אחד נותנים להכנס, וגם אלו שנותנים להם להכנס, צריכים לעבור תחילה כמה חדרים והיכלות עד שבאים אל המלך, וגם כאשר פועלים על כל העומדים על הפתחים שיניחו להם לבוא אל המלך, עדיין לא יודעים כיצד יקבל אותם המלך ואיזה פנים יראה להם כו';

ולכן "יוצאין אנשי העיר .. בשדה" — שאז בטוחים הם שביכלתם לגשת אל המלך, ובטוחים שהמלך יקבל אותם בסבר פנים יפות ויראה להם פנים שוחקות.

וזהו שהמשל "למלך .. בשדה" קאי על ימי חודש אלול, שהם ימות החול, ואעפ"כ, הנה דוקא אז יכולים לפעול עוד יותר ממה שיכולים לפעול במעמד ומצב שהמלך נמצא בעיר.

ג. וענין נוסף בח"י אלול דשנה זו על כל השנים שלפני' ולאחרי': ובהקדמה — שענין יום ההולדת קשור גם עם יום ההסתלקות, כמ"ש' "טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הוולדו".

ובנדו"ד, בהמשך ליום ההולדת של אדמו"ר הזקן בח"י אלול השתא, הנה בכ"ד טבת הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, ימלאו מאה וחמשים שנה להסתלקות אדמו"ר הזקן.

ולהעיר, שאע"פ שיום ההולדת בח"י אלול הי' בשנת תק"ה, ויום ההסתלקות כ"ד טבת הי' בשנת תקע"ג, שביניהם עברו כו"כ שנים, כמספר "חיים", הרי מצד הענין ד"הימים האלה נזכרים ונעשים, נעשה ענין זה בכל שנה ושנה בימים שבין ח"י אלול לכ"ד טבת.

וזהו הענין המיוחד בח"י אלול בשנה זו — בשייכות לאדמו"ר

הזקן, שזהו הענין שלנו, קרוב יותר אלינו, כביכול, מאשר הבעש"ט, ובפרט ע"פ ביאור רבינו נשיאנו, שמבאר בארוכה במכתבו הנדפס* ע"ד היחס שבין תורת חסידות הכללית, תורת הבעש"ט, לתורת חסידות חב"ד, ע"פ משל מפתן שגדל במדינה מסוימת, ואח"כ מביאים אותו למדינה אחרת ושם מעבדים אותו ועושים ממנו כל הענינים הדרושים.

*

ד. כרגיל בהתוועדויות המתקיימות בימות החול — מקשרים זאת עם ענין של "סעודת מצוה" גם ע"פ שולחן ערוך: סיום מסכת⁹.

וע"פ דברי נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁰, שמיום ח"י אלול מתחילים ימי החשבון על י"ב חדשי השנה שעברה, י"ב יום שהתחלתם ביום ח"י אלול וסיומם בערב ראש-השנה, שעפ"ז נמצא שח"י אלול הוא יום החשבון על חודש תשרי, שהתחלתו בר"ה, נוסף לכך שבח"י אלול מתחילה כללות ההכנה לר"ה, כשם שכללות ענינו של חודש אלול הוא חודש החשבון וההכנה לשנה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, שהתחלתה בר"ה — הרי כיון שכל הענינים שבעולם הם באופן ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא"¹¹, ישנו גם בתורה ענין שהוא הכנה לר"ה: ע"פ סדר המסכתות בש"ס (המובא בפיה"מ להרמב"ם¹², בראשונים ובאחרונים), הרי ההכנה למסכת ראש-השנה היא מסכת ביצה.

ה. בסיום מסכת ביצה שנינו¹³: "אין משקין ושוחטין את המדבריות, אבל משקין ושוחטין את הבייתות. אלו הן בייתות, הלנות בעיר (בתוך התחום), מדבריות, הלנות באפר (מחוץ לתחום)". עכ"ל המשנה.

ופריך בגמרא: "למה לי למימר משקין ושוחטין", ופירשו המפרשים¹⁴: "דלענין השקאה ודאי אלו ואלו מזונותם עליך (ומותר להשקותם משום צער בעלי חיים), אלא משום שחיטה נקט".

וטעם החילוק בין ה"מדבריות" ל"בייתות" בנוגע להיתר השחיטה — כי כל היתר שחיטת בהמה הוא משום שהיא מלאכת אוכל נפש, והיינו לשם אכילת הבשר ביו"ט, ולא הותר לאכול ביו"ט אלא מבשר

ע' 177; ע' 179).

(11) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

(12) בהקדמה (ד"ה והחלק הששי).

(13) ראה גם "רשימות" חוברת כג ע' 12

ואילך. תו"מ ח"ד ע' 246 ואילך.

(14) ר"ן (ד"ה למה) ועוד.

(8) "התמים" חוברת ב ע' סא. ולאח"ז

באג"ק שלו ח"ב ע' שע. וראה גם לקו"ד ח"א קמב, א. סה"ש תש"ד ע' 21.

(9) ראה רמ"א או"ח סתקנ"א ס"י. יו"ד

סו"ס רמו.

(10) שיחת ח"י אלול תש"ג (סה"ש תש"ג

הבהמות הלנות בתוך התחום (ה"בייתות"), משא"כ הבהמות הלנות מחוץ לתחום (ה"מדבריות") אסורות באכילה ביו"ט משום מוקצה, וכיון שאסורות באכילה אסורות אף בשחיטה.

וזוהי קושיית הגמרא: "למה לי למימר משקין ושוחטין" — הרי החילוק בין המדבריות לבייתות נוגע רק להיתר השחיטה ולא להשקאה, ולמה נאמר גם "משקין"?

ומשני: "מילתא אנב אורחי קמ"ל, דלשקי אינש בהמתו והדר לשחוט, משום סרכא דמשכא". ושני פירושים בזה: (א) "שתהא נוחה להפשיטה שהוא נדבק יותר מדאי בכשר"¹⁵, (ב) "כי ההשקאה קודם שחיטה יתיר ריאתה, ואם יש שם סירכא חלושה נשמטת ונכרתת"¹⁶ (שזהו ענין הנוגע בכשרות הבהמה).

ולכאורה אינו מובן: ה"עצה טובה" של השקאת בהמה קודם השחיטה, יכולים לאמרה בכו"כ מסכתות, לפני מסכת ביצה, שבהם מדובר אודות שחיטת בהמה, ולמה צירפו ענין זה לדין שחיטת בהמה ביו"ט, שבהמה הלנה בבית ("בייתות"), מותר להשקותה ביו"ט, משא"כ בהמה הלנה במדבר ("מדבריות"), באפר שמחוץ לתחום העיר, אסור להשקותה ביו"ט?

ו. וביאור הענין — בקיצור — בהמשך להמדובר לעיל¹⁷ בסיום מסכת עירובין בענין איסור תחומין ("מי שהחשיך חוץ לתחום כו'"), שהרי גם איסור שחיטת הבהמות המדבריות שבסיום מסכת ביצה קשור עם איסור תחומין, דכיון שבהמות אלו לנות מחוץ לתחום, נאסרות הן על הנמצאים בתוך התחום, אלא, שבסיום מסכת ביצה ישנו חידוש לגבי סיום מסכת עירובין:

בסיום מסכת עירובין — מדובר על האדם, שאסור לו לבלבל את הענינים הנמצאים בתוך התחום עם הענינים הנמצאים מחוץ לתחום, ולכן אם ה' מחוץ לתחום בין השמשות, אסור לו להכנס לתוך התחום בשבת (ועד"ז ביו"ט), וכן לאידך, אם ה' בתוך התחום, אסור לו לצאת בשבת (וביו"ט) מחוץ לתחום.

ואילו בסיום מסכת ביצה ישנו חידוש גדול יותר — שאפילו נכסיו של האדם, ואפילו נכסים שאינם בערך לגבי האדם, כגון בהמה (שהחילוק

15) פרש"י ד"ה משום. וראה גם רמב"ם ש"ך יו"ד סל"ט סקל"ב. וש"נ.
 16) תמידין ומוספין פ"א ה"ט.
 17) שיחת כ"ף מנ"א ס"ה ואילך (לעיל 16) פיהמ"ש להרמב"ם כאן. וראה גם ס"ע 214 ואילך). וש"נ.

בין אדם לבהמה הוא שלא בערך) — אם היו מחוץ לתחום בין השמשות, מתבטלת שייכותם אליו ("עס ווערט אויס זיין ענין"), ואסור לו לאוכלם בשבת ויו"ט, ובמילא אסורות אף בשחיטה, ובמילא אסורות גם בהשקאה השייכת ובאה בתור הכנה לשחיטה, אם כדי לסלק הסירכא ואם משום הפשט העור (ורק השקאה שהיא צורך הבהמה עצמה מותרת, הן בבהמה "בייתית" והן בבהמה "מדברית").

וכל זה — למרות שיש דעות שכל איסור תחומין אינו אלא מדרבנן¹⁸, ומשו"ע רבינו הזקן¹⁹ משמע שדעתו נוטה לכך, ואעפ"כ חל האיסור לא רק על האדם, אלא גם על נכסיו.

ז. ועוד זאת, שמצד זה מתחדש עוד איסור כללי — איסור מוקצה:

גם אם הבהמה שהיתה מחוץ לתחום בין השמשות, נכנסה מעצמה לפנים מן התחום, כך שעתה אין בה כבר איסור תחומין מצד עצמו, מ"מ, יש בה איסור מוקצה: כיון שבין השמשות היתה במקום שלא הי' בידו לשוחטה ולאוכלה — הוקצתה לכל היום כולו, ואפילו אם נכנסה לאח"ז לפנים מן התחום באופן של היתר, אסור בשרה באכילה.

יש להוסיף בזה, שגם בנוגע לאיסור מוקצה — שמצינו חילוקי דעות אם הוא איסור שיש לו עיקר ומקום מדאורייתא, או שכל עיקרו הוא איסור דרבנן — מביא רבינו הזקן בשו"ע²⁰ את לשון הרמב"ם²¹: "אסרו חכמים לטלטל מקצת דברים בשבת", דהיינו שכל עיקר ענין מוקצה אינו אלא מדרבנן.

וכן מוכח מלשון רבינו הזקן בתניא²²: "ובזה יובן חומר עונש איסור מלאכה בשבתות וחמץ בפסח השוה לכל נפש, לפי שאף בנפש בור ועם הארץ גמור מאיר אור קדושת שבת וי"ט ונידון בנפשו בכרת וסקילה על חילול קדושה זו, וגם משהו חמץ או טלטול מוקצה פוגם בקדושה שעל נפשו כמו בקדושת נפש הצדיק" — שתחלה מביא "איסור מלאכה בשבתות וחמץ בפסח", שהם מדאורייתא, ואח"כ מוסיף שכן הוא גם ב"משהו חמץ או טלטול מוקצה", שהם מדרבנן²³.

וכפי שנמצא רשום בהגהה על גליון ספר תניא ישן²⁴: "מכאן

(18) ראה הנסמן בתו"ש מילואים לפ' בשלה ע' שלו.
 (19) ר"ס שצו (וש"נ).
 (20) ר"ס שח.
 (21) ה' שבת פכ"ד הי"ב.

(22) ספמ"ו.
 (23) ראה גם ב"לקוטי פירושים" שב"מ"מ, הגהות והערות קצרות" לתניא שם (ע' שו).
 (24) נדפס לאח"ז בלקוטי הגהות לספר התניא (קה"ת, תשל"ד) ע' מה.

משמע דס"ל דמשהו חמץ מדרבנן, מדמדמי לה לטלטול מוקצה, וכ"כ בשו"ע ראש סי' תמ"ז החמירו בו חכמים שאוסר תערובתו במשהו".

ומזה מובן גודל החידוש שבדבר — שלא זו בלבד שאיסור תחומין שאינו אלא מדרבנן, חל לא רק על האדם, אלא גם על נכסיו, אלא עוד זאת, שניתוסף בזה גם איסור מוקצה, שגם הוא אינו אלא מדרבנן, כך, שבאופן הנ"ל, שהבהמה היתה מחוץ לתחום בין השמשות ואח"כ נכנסה לפנים מן התחום, איסורה אינו אלא "דרבנן שבדרבנן".

ח. וזהו גם הקשר של סיום המסכת עם התחלת המסכת — "ביצה שנולדה ביום-טוב", שאיסורה משום "נולד", שתוכנו של איסור זה הוא כענין איסור מוקצה.

אלא, שענין המוקצה שבהתחלת המסכת ("ביצה שנולדה ביו"ט") הוא בנוגע לזמן, היינו, שבזמן הקודם לא הי' הדבר במציאות ואח"כ נעשה במציאות; ואילו ענין המוקצה שבסיום המסכת ("אין משקין ושוחטין את המדבריות") הוא בנוגע למקום, שבין השמשות הי' מחוץ לתחום ואח"כ נכנס לתחום.

והרי ידוע שזמן ומקום קשורים זה לזה, ומקורם ושרשם אחד הוא — בספירת המלכות (כמבואר בשער היחוד והאמונה²⁵, ובכ"מ בחסידות²⁶, על יסוד המבואר בקבלה).

ט. וזהו שבמשנה זו נתבאר גם דין ההשקאה — ובהקדמה: השקאת הבהמה קודם השחיטה גורמת לשני דברים טובים ומועילים: הסרת הסירכות, ושתהא נוחה להפשטת העור מן הבשר (כנ"ל). וכבר נתבאר לפני כמה שנים²⁷ החילוק שביניהם — שסירכות הריאה הם ענין הנוגע לבשר עצמו (שבזה תלוי' כשרות הבשר), משא"כ הפשטת העור מן הבשר אינה נוגעת לבשר עצמו, שהרי אינה ענין של איסור והיתר, וכל ענינה הוא כדי שתוכל להיות ההפרדה בין העור ובין הבשר בתכלית ובשלימות.

וענינם בעבודת האדם — שנחלקת לשתי עבודות כלליות: עבודה הא': "סור מרע ועשה טוב"²⁸ — שזהו בגדר של חיוב,

27 שיחת כ"ף מנחם-אב תשט"ו סי"ח

ואילך (תו"מ ח"ד ע' 258 ואילך).

28 תהלים לד, טו.

25 פ"ז (פב, א).

26 ראה לקו"ת ברכה צח, א. וראה גם

לקו"ש ח"ב ע' 333.

שהרי ישנו חיוב להיות "סור מרע" וישנו חיוב להיות "עשה טוב"; ועבודה הב': "בכל דרכיך דעהו"²⁹, "קדש עצמך במותר לך"³⁰ — שכללותה בנוגע לדברי הרשות.

ואף שגם הענין ד"קדש עצמך במותר לך" הוא מצות עשה (כדאיתא בתניא³¹) — הרי זה רק בהנוגע לכללות ההנהגה, ולא באופן שבנוגע לכל פרט ופרט, בכל פעם שמזדמן לו דבר ה"מותר לך", חייב הוא לקיים "קדש עצמך" בפרט זה; דבר זה תלוי בזמן ובמקום שבו נמצא, במעמדו ומצבו כו'.

והחילוק בין שני אופני עבודה הנ"ל:

כאשר העבודה היא בקיום ציווי המלך — ציווי שלא ניתן כלל להכרעת שכל האדם, שהרי נצטווה שדבר פלוני צריך לשלול, ואילו דבר פלוני צריך לקרב ולברר — לא ניכרת עדיין שלימות העבודה; בשביל זה מספיק יראת העונש, מדריגה פחותה ביראה.

היכן ניכרת שלימות העבודה — דוקא כאשר האדם מהדר ומוסיף על הציווי, עד כדי כך שישנו ענין שהתורה עצמה אומרת לו שהוא "מותר לך", והתורה עצמה אומרת לו שהוא "דרכיך", "הנהג בהם מנהג דרך ארץ"³², ואעפ"כ הוא מקדש עצמו בענין זה — לא מצד ענין היראה, שהרי מדובר בענין של דברי הרשות, כי אם, בגלל שרצונו באמת שיתמלא רצון המצוה, ולכן מחפש דרכים שגם "בכל דרכיך" יהי "דעהו", וגם "במותר לך" מקיים הוא "קדש עצמך".

וזהו שני הענינים שבהשקאת ה"בהמה" — העבודה שנפש האלקית צריכה לפעול עם נפש הבהמית:

הענין הא', "סור מרע ועשה טוב" — תוכנו הסרת הסירכות כדי שתהי' כשרות הבהמה (וכמבואר בלקו"ת³³ שסירכת הריאה הו"ע שנוגע לכללות העבודה), שע"ז נעשה הבשר כשר, ואזי נעשה "דם ובשר כבשרו" (כלשון התניא³⁴), דהיינו שמהבהמה נעשה אדם.

והענין הב', "קדש עצמך במותר לך" ו"בכל דרכיך דעהו" — תוכנו לחלק ולהפריד בתכלית השלימות בין ה"עור" ל"בשר", לידע איזה ענין הוא "בשר", היינו, דבר הראוי למאכל אדם ויכול להיעשות "דם

(29) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות

(32) ברכות לה, ב.

(33) דרושי ר"ה סב, א. וראה גם סה"ש

ספ"ג.

תרפ"ט ע' 48. וש"נ.

(30) יבמות כ, א.

(34) פ"ה (ט, ב).

(31) ספכ"ז. ספ"ל.

ובשר כבשרו", ובו הוא עיקר העבודה, ואיזה ענין הוא "עור", היינו, דבר שאינו ראוי למאכל ואינו יכול להיעשות "דם ובשר כבשרו", ומ"מ יכולים לפעול בו בירור וזיכוך, ע"ד כל הבירורים והזיכוכים שנעשים בענינים שאינם ראויים לאכילה, אלא שענינים אלו הם טפלים להענינים שנעשים "דם ובשר כבשרו", כמו העור שהוא טפל לבשר.

י. והנה, נתבאר לעיל¹⁷ בסיום מסכת עירובין, שכללות עבודת האדם היא, שמ"ערב שבת", ששת ימי החול, צריך לעשות תחלה ימים-טובים, "מקראי קודש"³⁵ (שזהו כללות הענין דספירת הבינה³⁶), ואח"כ להעלותם למעלה יותר, שזהו"ע יום השבת.

ובזה יש חילוק בין הדברים שנמצאים בתוך התחום לדברים שנמצאים מחוץ לתחום — שלכן "אין משקין ושוחטין את המדבריות (שמחוץ לתחום) אבל משקין ושוחטין את הבייתות" (שבתוך התחום).

ובהקדמה — שמשנתנו אינה עוסקת בהשקאה שהיא לצורך הבהמה עצמה (משום צער בעלי-חיים), ואינה נוגעת לעבודתו של האדם, כי אם בהשקאת הבהמה (נה"ב) שהיא חלק מהעבודה, שכדי שתהי' העבודה בשלימותה צ"ל הענין ד"משקין", הן לצורך הסרת הסירכות כדי שהבשר יהי' כשר, והן לצורך ההפרדה בין הענינים שהעבודה בהם היא ע"ד עבודה בבשר לבין הענינים שהעבודה בהם היא ע"ד עבודה בעור, כנ"ל — הנה על זה אומרת המשנה "אין משקין ושוחטין את המדבריות", שמחוץ לתחום:

היצר הרע עלול לבוא ולטעון: גם כאשר ישנו ענין שמחוץ לתחום, הרי, כיון שישנו ענין של "גדולה עבירה לשמה"³⁷, וישנו ענין של "זדונות נעשות לו כזכיות"³⁸ — יכול הוא להתנהג באופן של "אחטא ואשוב"³⁹, שיעשה היפך השולחן-ערוך, ואח"כ ישוב בתשובה, ובלבד שיעלה ענין זה לקדושה, שזהו ענין השחיטה — "אין ושחט אלא ומשך"⁴⁰ — העלאה לקדושה.

הנה על זה אומרים לו: "אל תצדק הרבה"⁴¹ להתעסק בהעלאת דבר שמחוץ לתחום, שכן, זוהי מצוה הבאה בעבירה, שעז"נ⁴² "בוצע ברך נאץ

(40) חולין ל, ב.

(35) אמור כג, ב"ד.

(41) ע"פ קהלת ז, טז. וראה רמב"ם הל'

(36) ראה לקו"ת צו יב, סע"א ואילך.

דעות רפ"ג.

ובכ"מ.

(42) תהלים יו"ד, ג. וראה ב"ק צד, א.

(37) נזיר כג, ב. וש"נ.

וש"נ.

(38) יומא פו, ב.

(39) שם פה, ב (במשנה).

הוי" — היפך הענין דברכת הוי", וזאת — אע"פ שמדובר אודות איסור תחומין שאינו אלא מדרבנן, או רק אודות איסור מוקצה, שהוא רק "גזירה לגזירה", איסור דרבנן על איסור דרבנן — שהרי סוכ"ס הרי זה דבר איסור!

יא. וזהו גם הקשר בין סיום מסכת ביצה להתחלת מסכת ר"ה: התחלת מסכת ראש-השנה היא: "ארבעה ראשי שנים הם" (כמבואר ענינם בפע"ח⁴³), כולל ובמיוחד אחד בתשרי, שאז "לובשים לבנים ומתעטפים לבנים וכו'" (כמבואר בארוכה במדרוז"ל⁴⁴, והובא בטור⁴⁵ לפסק הלכה), כיון שיודעים שגם כשמגיע יום הדין, הרי הם "זוכין בדין", וכתורת הבעש"ט (שנמסרה ע"י אדמו"ר הזקן)⁴⁶ עה"פ⁴⁷ "אתם נצבים היום כולכם": "היום קאי על ראש השנה שהוא יום הדין, וכמ"ש⁴⁸ ויהי היום ותרגם והוה יום דינא רבא, ואתם נצבים קיימים ועומדים, והיינו שזוכים בדין".

וההכנה לזה היא ע"י כללות סדר העבודה שמרומז בסיום מסכת ביצה בענין השקאת הבהמה: (א) להסיר הסירכות, שעיי"ז נעשה הבשר כשר — שהו"ע סור מרע ועשה טוב, (ב) להפריד בין הענינים הראויים לבירור ע"י אכילה, כמו בשר, ובין הענינים הראויים לבירור באופן אחר, כמו עור, שאותם הוא מברר באופן אחר, ובלבד שהבירור יהי ע"פ שו"ע וע"פ הוראות התורה — שזהו"ע "קדש עצמך במותר לך" ו"בכל דרכיך דעה".

ועיי"ז נעשה המעמד ומצב ד"אתם נצבים היום כולכם", "קיימים ועומדים והיינו שזוכים בדין", והקב"ה נותן לכל אחד, בתוככי כלל ישראל, כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות, למטה מעשרה טפחים, בבני חיי ומזוני רויחי.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "אבינו מלכנו", ואח"כ ניגון ג' התנועות (דהבעש"ט, הרב המגיד ואדמו"ר הזקן) — ג"פ].

* * *

46 ראה כתר שם טוב בהוספות סמ"א. וש"נ (נעתק ב"היום יום" כה אלול).
47 ר"פ נצבים.
48 איוב ב, א.

43 שכ"ה פ"ז (נעתק במלאכת שלמה ריש ר"ה).
44 ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג. יל"ש ואתחנן רמו תתכה.
45 או"ח סו"ס תקפא.

יב. דובר לעיל (ס"ג) ש"הימים האלה נזכרים ונעשים" — החל מח"י אלול, יום ההולדת, ועד לכ"ד טבת, יום ההסתלקות, שאז עולה למעלה "כל עמל האדם שעמלה נפשו בחייו"⁴⁹.

ובהקדמה:

הכוונה בענין העלי' למעלה היא — לא בנוגע למקום, אלא בנוגע למעלה ומדריגה ברוחניות הענינים (ע"ד המבואר בכ"מ⁵⁰).

ומזה מובן, שענין זה שייך גם אצל נשמה הקשורה עם גוף, שענינה ועבודתה להעלות את כל הענינים עד שיהיו במדריגה נעלית הנ"ל.

והיינו, שאע"פ שבפעם הראשונה היתה עלי' זו ע"י ההסתלקות (מן הגוף) — הנה לאחרי כן, יכולה להיות עלי' זו גם אצל נשמה הקשורה עם גוף.

וע"ד פירוש הבעש"ט⁵¹ במארז"ל⁵² "כל העולם ניזון בשביל חנינא בני", ש"שביל הוא צינור, שהוא פתח צינור ושביל השפע לעולם", והיינו, שעיקר הקושי הוא בפתיחת השביל והצינור, ולאחרי שנעשית פתיחת ה"שביל" והצינור ע"י "חנינא בני", אזי "כל העולם ניזון" ע"י "שביל" זה — שכל אחד יכול לילך בו, אם רק רצונו בכך.

ובפרט כאשר מדובר אודות נשיאי הדור שהנהגתם היתה חדורה באהבת ישראל עד כדי מסירת-נפש, וכידוע סיפור רבינו נשיאנו⁵³ אודות אדמו"ר הזקן, בעל יום ההולדת, שהי' אצלו ענין המס"נ לנתק את עצמו ("אָפּרײַסן זיך") ממעמד ומצב של דביקות האהבה ד"עמך לא חפצתי"⁵⁴, ולחשוב אודות עשיית טובה ליהודי בגשמיות, וגם לעשותה בפועל.

ומזה מובן גם שלאחרי כל העילויים שיכולים להגיע אליהם ע"י דביקות, יכולים להגיע למעלה יותר ע"י עשיית טובה ליהודי בגשמיות — אם רק עושים זאת באותו אופן שעוסקים כדי להגיע לדביקות ומס"נ ועד לאהבה ד"עמך לא חפצתי".

ומכל זה מובן, שבמשך הזמן שבין ח"י אלול לכ"ד טבת, צריך להיות ענין מיוחד של התקשרות.

(52) ברכות יז, ב. וש"נ.

(53) לקו"ד ח"א מה, א.

(54) תהלים עג, כה. וראה סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"מ (דרמ"צ קלח, סע"א). — נעתק ב"היום יום" יח כסלו.

(49) ראה תניא אגה"ק סכ"ח.

(50) ראה רמב"ם הלי' יסוה"ת פ"ב ה"ו.

מו"נ ח"א פ"ח. ספר החקירה להצ"צ עד, סע"ב ואילך.

(51) כש"ט ס"ה. סרנ"ו.

יג. וכיון שצדיקים דומים לבוראם⁵⁵ — הרי הם הראו גם באיזו דרך יכולה להיות ההתקשרות של אלו שרוצים להיות שייכים אליהם, — הן אלו שרוצים להיות שייכים אליהם בגילוי, והן אפילו אלו שרוצים להיות שייכים אליהם בהעלם, שבזה נכללים כל אחד ואחת מישראל, כידוע פתגם אדמו"ר הזקן⁵⁶ שתורת החסידות היא לא רק עבור חלק מבנ"י, אלא עבור כל בנ"י, אלא שצריך לבוא הזמן לכך — וכללות ההוראה בנוגע לענין ההתקשרות היא — כפי שמביא רבינו נשיאנו⁵⁷ מה שאמר אביו: "לערן מייך תורה וועסטו זיין מקושר מיט מיר" (למוד תורת, ועי"ז תהי' מקושר אלי).

ומזה מובן גם בנוגע לענין ההתקשרות שצריך להיות במיוחד בין ח"י אלול לכ"ד טבת — שזהו ע"י לימוד תורתו של אדמו"ר הזקן.

יד. תורתו של אדמו"ר הזקן — אף שתורה אחת היא, הרי היא מחולקת לשני ענינים: נגלה ונסתר, גליא וסתים (בלשון הזהר⁵⁸), חיצוניות ופנימיות,

שזהו כללות הענין שאדמו"ר הזקן נקרא "בעל התניא והשלחן-ערוך"⁵⁹: תניא — חלק הפנימיות והנסתר שבתורה, כפי שבא בגילוי בתורת החסידות, ואעפ"כ הרי זה נשאר "בנסתר", כמבואר ברשימת רבינו נשיאנו (וכבר נדפס המכתב בזה⁶⁰) שגם הגדול שבגדולים לא הגיע עד תכליתו; ושלחן-ערוך — שזהו"ע נגלה דתורה.

ולכן, מהנכון ביותר, אשר מח"י אלול ועד כ"ד טבת, יחלקו את לימוד תורתו של אדמו"ר הזקן, הן התניא והן השלחן-ערוך, באופן שכל אחד ילמד ענין בתניא וענין בשו"ע, כך, שבצירוף כולם יחד ילמדו את כל התניא והשו"ע (ע"ד מ"ש אדמו"ר הזקן באגה"ק שבסוף התניא⁶¹ בנוגע לחלוקת הש"ס על מנת לסיימו בצירוף כולם יחד).

טו. ובפרטיות יותר:

אג"ק שלו ח"ד ע' רכב (נעתק ב"היום יום" ט אד"ש), ח"ה ע' צד (נעתק ב"היום יום" כד סיון). וש"נ.
58 ח"ג עג, א. וראה שם קנב, א.
59 ראה לקו"ש ח"ו ע' 36 ואילך. וש"נ.
60 קיצורים והערות לספר לקו"א ע' קכו. ולאח"ז באג"ק שלו ח"ד ס"ע רסז.
61 אג"ק שלו ח"ג ע' רפד. וראה גם

55 רות רבה פ"ד, ג. וראה ב"ר פס"ז, ח.
במדב"ר פ"י, ה. אסת"ר פ"ו, ב.
56 ראה שיחת ח"י אלול תש"ב (סה"ש תש"ב ע' 159). סה"ש תרפ"ט ע' 72. תש"ד ע' 93. ע' 163. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ח ע' תרי. ח"י ע' דש. לקו"ש ח"ט ע' 344. ועוד.
57 אג"ק שלו ח"ג ע' רפד. וראה גם

בנוגע לשו"ע — יש לחלק וללמוד את כל הסימנים הנדפסים בשו"ע עם ה"קונטרס אחרון", החל מהסימן הראשון בחלק "אורח חיים", ועד לסימן האחרון שבחלק "חושן משפט" ("מהלכות הצריכות"⁶²).

ובנוגע לתניא — הנה אף שלכאורה נוגע בעיקר לימוד חלק הראשון, נ"ג פרקים, שהם כנגד ג"ן סדרים דאורייתא (כמובא בהרשימה⁶³), הרי, כיון שעוד בחייו של אדמו"ר הזקן נדפס חלק ראשון יחד עם חלק שני וחלק שלישי, ותיכף לאחר הסתלקותו, הנה אדמו"ר האמצעי ושאר בניו של אדמו"ר הזקן צירפו גם את אגרת הקודש וקונטרס אחרון, בכתבם בהקדמתם "שבכמה מקומות הציב לו ציונים בס' לקוטי אמרים, וד"ת עניים במקום אחד ועשירים במ"א כו" — יש לכלול בחלוקה זו לא רק חלק ראשון, אלא גם שער היחוד והאמונה, אגרת התשובה, אגרת הקודש וקונטרס אחרון.

ומובן, שאין לערב ולבלבל חלוקה זו עם חלוקת התניא לכל השנה כולה, אלא זהו לימוד נוסף בפני עצמו, באופן שיחלקו את ספר התניא על מנת לסיימו — בצירוף כולם יחד — מח"י אלול עד כ"ד טבת.

וכדי להבטיח שאכן יסיימו בפועל את הלימוד כולו — מהנכון שתהי' החלוקה (ע"י אלו שיתנדבו לערוך את רשימות המשתתפים כו') באופן שבנוגע לכל פרק ופרק בתניא וכל סימן וסימן בשו"ע יהיו לכל-הפחות שני לומדים (ומה טוב — יותר מזה), שילמדו כל אחד בפני-עצמו, כך, שבכל מקרה כו', יושלם הלימוד ע"י השני.

טז. וע"פ מ"ש אדמו"ר הזקן בלקו"ת ד"ה והדרת פני זקן⁶⁴, גודל הענין של חקיקת דברי תורה במוח הזכרון,

— וכמ"ש שם ש"מחמת צוק העתים וקוצר רוח דעת המשיג .. עכ"פ לפחות ישתדל .. לקנות ולחקוק במוח הזכרון שבנפשו ה' חומשי תורת משה" (תושב"כ), ומ"התורה שבע"פ עכ"פ לפחות יקנה ויחקוק סדר קדשים הנקרא חכמה כו" —

הנה גם בנוגע ללימוד התניא (כמ"ש הרבי במכתבו⁶⁵ שספר התניא הוא תורה-שבכתב דתורת החסידות) והשו"ע — הנה כל אחד שמשתתף בחלוקה זו, יהי' בקי בעל-פה לכל-הפחות בתוכן הענינים שבפרק זה ובסימן זה.

64 קדושים ל, ד.

65 קיצורים והערות שם ע' קיח. אג"ק שם ע' רסא.

62 נוסח "דף השער" לשו"ע אדה"ז חו"מ.

63 קיצורים והערות שם ע' כג. אג"ק

שם ע' רסה.

— לחייב שיהיו בקיאים גם בתיבות, הנה בתניא יכולים עוד לדרוש זאת, אבל בשו"ע קשה הדבר,

(כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר בבת-שחוק:) ובכל אופן, כיון שאין⁶⁶ גוזרים גזירה שאין רוב הציבור יכולים לעמוד בה... למה לגזור מלכתחילה "גזירה" כזו; מספיק שיהיו בקיאים בתוכן הענינים של הפרקים בתניא והסימנים בשו"ע שכל אחד לוקח על עצמו.

יז. וכיון שבכל עניני ההנהגה הי' רצונם של רבותינו נשיאינו שתלמידי התמימים (שאצלם צריך להיות הענין ד"היוצא למלחמת בית דוד"⁶⁷) יהיו בבחינת "ונפלינו"⁶⁸ — הרי זה דבר נכון וטוב ביותר, שתלמידי הישיבה דכאן, ביחד עם תלמידי ישיבות תומכי-תמימים בכל מקום שהם, יערכו חלוקת התניא והשו"ע בפני עצמם.

כלומר: עבור תלמידי ישיבות תומכי-תמימים, תהי' חלוקה מיוחדת של התניא והשו"ע, על מנת להתחיל בח"י אלול ולסיים בכ"ד טבת, ונוסף לזה תהי' גם חלוקת התניא והשו"ע עבור אלו שהם מבחון לתלמידי התמימים, "העוסקים רוב ימיהם בצדקה וגמ"ח" ומיעוט ימיהם בתורה (כלשון אדמו"ר הזקן באגה"ק⁶⁹);

חלוקה אחת של התניא והשו"ע עבור תלמידי הישיבות, וחלוקה אחת של התניא והשו"ע עבור כל אלו שמחון לזה.

וכיון ש"זכין לאדם שלא בפניו"⁷⁰, ויש גם צורך שפלוני ילמד בפועל — הנה מהנכון ביותר שהנמצאים כאן יתדברו ביניהם כיצד למסור בהקדם ע"ד כהנ"ל לכל אלו שנמצאים מחוץ למסיבה זו, שגם הם ידעו ויצטרפו לחלוקת התניא והשו"ע מח"י אלול עד כ"ד טבת, ובאופן שיהי' חקוק בזכרונם כל מה שילמדו בתניא ובשו"ע.

יח. וכאמור לעיל (סי"ג) ש"צדיקים דומים לבוראם", הנה כשם שהקב"ה, נותן התורה, אמר "אנא נפשי כתבית יהבית"⁷¹, וע"י לימוד התורה "אותי אתם לוקחים"⁷² — כן הוא גם בנוגע לענין ההתקשרות לצדיקים ע"י לימוד תורתם.

(69) ס"ה (קט, א ואילך).

(70) ראה אנציק' תלמודית בערכו (כרך יב

ע' קלה ואילך). וש"נ.

(71) שבת קה, א (לגירסת הע"י).

(72) ויק"ר פ"ל, יג. תנחומא אמור יז

(לענין מצוות). וראה שמו"ר ר"פ תרומה.

תנחומא תרומה ג. וראה תניא פמ"ז.

(66) ראה אנציק' תלמודית בערכו (כרך א ס"ע תרב ואילך). וש"נ.

(67) שבת נו, א. וש"נ. וראה לקו"ד ח"ד

תשפו, ב ואילך. סה"ש תש"ב ס"ע 141 ואילך.

(68) תשא לג, טז. וראה סה"ש תרצ"ט ע'

349. תש"ה ס"ע 72 ואילך. וראה גם תו"מ

ח"א ע' 41. ח"ב ע' 53. חכ"ה ע' 147. ועוד.

בזזה גופא — לא רק ענין ההתקשרות, כמבואר בחסידות⁷³ שהלשון "התקשרות" מורה שהם שני דברים שונים אלא שמתקשרים יחדיו, אבל יש ענין נעלה יותר — ענין הדביקות, ועד לענין נעלה עוד יותר — ענין ההתאחדות⁷⁴ (כפי שמשמע גם מהדרוש והדרת פני זקן שבלקו"ת).

וכן יהי' גם ע"י הלימוד בהתמדה ושקידה במשך ימים אלו — לא רק ענין של התקשרות, אלא גם ענין של דביקות והתאחדות, ועד שמתבטל ממציאיותו וישנה רק המציאות של הרבי הנשיא, ובנדו"ד — בנוגע ללימוד תורתו של אדמו"ר הזקן (בעל יום ההולדת דח"י אלול), שבזה נכללת גם תורתו של הבעש"ט (שגם יום הולדתו בח"י אלול), כמבואר לעיל (ס"ג) במשל של רבינו נשיאנו בנוגע לעיבוד הפשתן.

יט. ויה"ר שכל אחד יקבל זאת על עצמו בשמחה ובטוב לבב, ויסתיים הדבר באופן טוב,

כולל ובמיוחד — ועד שיהי' לימוד המביא לידי מעשה: לימוד התניא — בנוגע להנהגות החסידות, ולימוד השו"ע — בנוגע להמעשה אשר יעשון ואלה אשר לא תעשינה, והיינו, שהלימוד יבוא במעשה בפועל באופן ש"את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם"⁷⁵, וכל זה יפעל קיום היעוד דביאת משיח צדקנו, שאז יהי' הדין ש"מעשה גדול"⁷⁶.

* * *

כ. אדמו"ר הזקן כותב באגה"ק⁷⁷: "כל עיקר עבודת ה' בעתים הללו בעקבות משיחא היא עבודת הצדקה, כמ"ש רז"ל⁷⁸ אין ישראל נגאלין אלא בצדקה, ולא ארז"ל⁷⁹ ת"ת שקול כנגד גמ"ח אלא בימיהם, שת"ת הי' עיקר העבודה אצלם, וע"כ היו חכמים גדולים תנאים ואמוראים, משא"כ בעקבות משיחא כו", כמבואר שם בארוכה.

ובהקדמה:

ידוע מה שנמצא בא' הביכלאך, שהצ"צ סיפר בשם אדמו"ר הזקן, שהביא רא'י בנוגע לגודל ענין המעשה, שזהו היסוד לקיומו של ביהמ"ק,

73) ראה תו"מ ח"ג ע' 277 ואילך. וש"נ.
74) ראה גם תו"מ חל"ג ע' 49.
75) קהלת יב, יג.
76) ראה תו"מ סה"מ כסלו ע' קצה. וש"נ.
77) ס"ט.
78) ראה "מ"מ, הגהות והערות קצרות לאגה"ק רס"ד (ריש ע' יו"ד). וש"נ.
79) פאה פ"א מ"א. שבת קכו, סע"א. וש"נ.

שהרי בזמן ביהמ"ק הי' לימוד התורה בריבוי, ואעפ"כ חרב ביהמ"ק, בגלל שהי' חסר בענין המעשה.

ולכאורה, הרי זה בסתירה להמבואר באגה"ק הנ"ל, שבימיהם (בזמן התנאים) היתה עיקר העבודה בת"ת.

ואין להקשות ממארז"ל⁸⁰ בנוגע לחורבן ביהמ"ק, ש"ויתר הקב"ה על עבודת כוכבים ועל גילוי עריות ועל שפיכות דמים, ולא ויתר על מאסה של תורה שנאמר⁸¹ על מה אבדה הארץ .. על עזבם את תורת .. ואותי עזבו ואת תורת לא שמרו⁸², הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו כו", היינו, שחורבן ביהמ"ק הי' בגלל החסרון בתלמוד תורה — כי, מ"ש "הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו כו" נאמר בזמן הנביאים, בנוגע לביהמ"ק הראשון, ומה שמצינו שהי' לימוד התורה בשופי והחסרון הי' בענין המעשה, קאי על זמן ביהמ"ק השני, שאז הי' לימוד התורה בריבוי ובהפלגה, ע"י ב"ש וב"ה כו'.

וענין זה מתאים גם עם משנ"ת במאמרים שלפנ"ז⁸³, מיוסד על מאמרי אדמו"ר הזקן⁸⁴ ומבואר במאמרי הצ"צ⁸⁵, בנוגע לענינו של ביהמ"ק ביחס לד' אותיות שם הוי', שבית ראשון הו"ע י"ה שבשם הוי', ובית שני הו"ע ו"ה שבשם הוי', וכיון שבית ראשון הוא כנגד י"ה, שהו"ע ההבנה וההשגה, לכן הי' נוגע בעיקר ענין לימוד התורה, ואילו בבית שני הי' נוגע בעיקר ענין המעשה, מעשה המצוות, כיון שבית שני הוא כנגד ו"ה, שהו"ע מעשה המצוות.

[ומ"ש באגה"ת⁸⁶ ש"עסק התורה והמצוות בקול ודיבור (החל מלימוד התורה שצ"ל בדיבור, "למוציאיהם בפה"⁸⁷) או מעשה הן אותיות וא"ו ה"א", היינו, שאות ה' רומזת על מעשה המצוות, ואות ו' רומזת על תורה (וזהו"ע ששה סדרי משנה, כנגד אות ו' דשם הוי'⁸⁸) — הרי זה רק כפי שתורה עצמה היא א' המצוות].

כא. אמנם, בהכרח לומר שגודל החשיבות דלימוד התורה, עד כדי

(84) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נו, ג"ד.

(85) אוה"ת נ"ך ח"ב ע' א'נה ואילך.

(86) ספ"ד.

(87) עירובין נד, רע"א.

(88) ראה ספר הלקוטים (דא"ח להצ"צ)

ערך משנה, ברייתא (ע' א'תתג ואילך). וש"נ.

(80) ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז. איכ"ר

פתיחתא ב.

(81) ירמ' ט, יא"יב.

(82) שם טז, יא.

(83) ד"ה גדול יהי' דש"פ מטו"מ פ"ט

(לעיל ע' 193). ד"ה בחכמה יבנה בית שנאמר

בהתוועדות פ"ג (לעיל ס"ע 247 ואילך).

כך, ש"ויתר הקב"ה כו' ולא ויתר על מאסה של תורה", הוא לא רק בזמן בית ראשון, אלא גם בזמן הזה — שהרי אדמו"ר הזקן פוסק בהלכות תלמוד תורה⁸⁹ (הוראה בנוגע לזמן הזה): "אין לך מצוה . . . שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה, אלא תלמוד תורה שקול כנגד כל המצות כולם, שהתלמוד מביא לידי מעשה" [ושני ענינים בזה: "מצות עשה של תלמוד תורה מצד עצמה היא ג"כ גדולה משאר מצות", ועוד זאת, שהיא גם "שקולה כנגד כל המצות כולן . . . משום שהתלמוד מביא לידי מעשה כולן"⁹⁰], ובהמשך הענין⁹¹ מביא "שמצינו במקדש ראשון שויתר הקב"ה על עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים ולא ויתר על בטול תורה, שנאמר על מה אבדה הארץ וגו' ויאמר ה' על עזבם את תורת וגו'".

ועפ"ז אינו מובן: איך אפשר לומר ש"לא ארז"ל ת"ת שקול כנגד גמ"ח אלא בימיהם . . . משא"כ בעקבות משיחא כו"?"

כב. בנוגע להמובא בהל' ת"ת "שויתר הקב"ה כו' ולא ויתר על בטול תורה" — אפשר לתרץ לכאורה ע"פ המבואר בלקו"ת⁹² טעם הדבר: "כמו שיש באדם אברים החיצונים ואברים הפנימים אשר החיות ממש תולה בהם, משא"כ באברים החיצונים", "כי גם כשהוא מחוסר אבר חיצוני יכול הוא לחיות כו'", "אבל באברים הפנימים אפילו ע"י נקב לבד . . . הוא טריפה ואינו יכול לחיות, לפי שעיקר הנשמה והחיות תולה בהם, כן למעלה המצוות . . . הם בחי' כלים ואברים החיצונים, אבל התורה . . . היא כלי ואבר הפנימי ממש . . . וע"כ לא ויתר כו'".

וכמבואר במק"א⁹³ ש"התורה היא בחי' הדם הוא הנפש שהוא הוא הממשיך חיות באברים כו'", ולא עוד אלא שגם כאשר יש איזה חסרון באבר ח"ו, הנה ע"י הדם שממשיך חיות מתרפא החסרון באבר. וזהו הטעם שלא ויתר הקב"ה על ביטול תורה — כיון שע"י התורה נעשה תיקון העוונות ופגמים (כשם שע"י החיות שבדם מתרפא החסרון שבאבר), ואילו כאשר חסר ענין התורה, ביטול תורה, אזי תופס מקום ענין העבירות, כיון שאין ענין של "דם" (חיות) שימלא את החסרון. אמנם, במה דברים אמורים — כאשר מחפשים דרך כיצד לתקן עונות ופגמים, שבענין זה עיקר המעלה היא בלימוד התורה; אבל כאשר

92) בלק עד, א. מסעי צא, ד. צב, ג.

93) שם במדבר יג, א.

89) פ"ד ה"ב.

90) שם ה"ג.

91) שם ה"ז.

מדובר אודות העבודה עצמה — אזי מעשה קודם, שזהו"ע ד"מעשה גדול".

אבל תירוץ זה אינו מספיק, כי:

אדמו"ר הזקן מבאר לא רק את ענין העונש על ביטול תורה, "שענשה חמור ושקול כנגד כולן", שזהו בגלל שע"י לימוד התורה נעשה התיקון על העונות ופגמים כו' (כנ"ל), אלא מקדים לבאר גם ענין השכר — "שמצות תלמוד תורה שקולה כנגד כל המצות ושכרה שקול כנגד שכר כולן"⁹¹, והיינו, דכשם שמצות תלמוד תורה "גדולה משאר מצות", ולא עוד אלא ש"שקולה כנגד כל המצות כולן .. משום שהתלמוד מביא לידי מעשה כולן", כך גם "שכרה שקול כנגד שכר כולן".

והרי שכרה של תורה אינו ענין של תיקון עוונות ופגמים, תיקון המעוות והחסר, אלא גם כאשר הולכים מלכתחילה בדרך הישר, ולא חטא ולא פגם ולא עבר את הדרך, גדול שכרה ומעלתה של מצות תלמוד תורה יותר מכל שאר המצוות.

ואעפ"כ אומר אדמו"ר הזקן באגה"ק ש"לא ארז"ל ת"ת שקול כנגד גמ"ח אלא בימיהם .. משא"כ בעקבות משיחא כו".

ועכצ"ל שאין סתירה בדבר: מצות תלמוד תורה היא אמנם "גדולה משאר מצות", ו"שקולה כנגד כל המצות כולן", וגם "שכרה שקול כנגד שכר כולן" (והיינו, לא רק במקרה שחטא ופגם ועבר את הדרך, שאז צריך למלא את החסרון ע"י המשכת החיות שבדם כו', אלא גם מלכתחילה בדרך הישר גדלה מעלתה ושכרה של מצות תלמוד תורה); ואעפ"כ, "כל עיקר עבודת ה' בעתים הללו בעקבות משיחא היא עבודת הצדקה".

כג. והביאור בזה — ע"פ נגלה:

בהמשך הענין בהל' ת"ת⁹⁰: "הי' לפניו עשיית מצוה ותלמוד תורה, אם אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים לא יפסיק תלמודו .. ואם אי אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים .. יפסיק תלמודו ועשה המצוה".

ומקור הדברים — בגמרא⁹⁴: "כתיב⁹⁵ יקרה היא מפנינים וכל חפצין לא ישוו בה (שתבטל כל חפצין בשביל שתעסוק בתורה), הא חפצי שמים ישוו בה (כלומר, אם יש לך לעסוק במצוה, תבטל תלמוד תורה ועסוק במצוה), וכתיב⁹⁶ וכל חפצים לא ישוו בה, דאפילו חפצי שמים לא

(96) שם ח, יא.

(94) מו"ק ט, ריש ע"ב (ובפרש"י).

(95) משלי ג, טו.

ישוו בה" (אפילו כל מצוותי של תורה אינן שוות לדבר א' מן התורה"⁹⁷), ומשני, "כאן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים, כאן במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים".

ועד"ז בנדו"ד — שבעקבות משיחא ההתעסקות בעבודת הצדקה היא בכחי מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים:

מבואר בכ"מ⁹⁸ החילוק בין גלות האחרון לגלויות שלפנ"ז, שבגלויות שלפנ"ז נשאר עדיין ניצוצות שלא נתבררו, משא"כ בגלות האחרון (עקבות משיחא), שלאחריו צריך להתקיים היעוד⁹⁹ "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", צריך לברר את כל הניצוצות.

והעיקר — כפי שמבאר באגה"ק הנ"ל — ש"בעקבות משיחא שנפלה סוכת דוד עד בחי' רגלים ועקביים שהיא בחי' עשי', אין דרך .. כ"א בכחי' עשי' ג"כ שהיא מעשה הצדקה וכו'".

וזהו הטעם שלמרות שגדלה מעלת מצות תלמוד תורה, הנה "כל עיקר עבודת ה' בעתים הללו בעקבות משיחא היא עבודת הצדקה" — דכיון שהגיע הזמן שצריכים לסיים את בירור כל הניצוצות כו', ונפלה סוכת דוד עד בחי' עשי', כך, שאין דרך לפעול זאת אלא ע"י מעשה הצדקה, הרי זה בכחינת מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים, שדוחה תלמוד תורה.

כד. אמנם, האמור לעיל הוא רק ביאור הצורך לעסוק במעשה הצדקה, אבל אין זה מבאר את גודל הענין שבדבר, וכמו שאומרים "מעשה גדול", שאין זה רק שצריך לעסוק בענין המעשה, אלא שענין המעשה גדול יותר מענין התלמוד.

ויובן זה ע"פ דיוק לשון אדמו"ר הזקן באגה"ק הנ"ל, ש"אין דרך לדבקה בה באמת ולהפכא חשוכא לנהורא דילה [או "דילי" — כב' הנוסחאות שבאגה"ק¹⁰⁰] כי אם בכחי' עשי' כו' — שבזה מבאר אדמו"ר הזקן (נוסף על הצורך שבדבר) גם את המעלה שבדבר, שע"ז יכולים "לדבקה בה" — ב"סוכת דוד", בחי' המלכות, "שכינה", כנסת ישראל.

והענין בזה:

כאשר ספירת המלכות (כנס"י) היתה בדרגא נעלית יותר — בתחילת

¹⁰⁰ ראה "מ"מ, הגהות והערות קצרות" לאגה"ק כאן (ע' כג). וש"נ.

⁹⁷ ירושלמי פאה פ"א ה"א (ג, ב).
⁹⁸ ראה תו"מ ח"ב ע' 364. וש"נ.
⁹⁹ זכרי' יג, ב.

הנפילה, מיד לאחר החורבן, שאז הי' עדיין זמן התנאים והאמוראים — אזי היו יכולים להתקשר עמה ("לדבקה בה") ע"י לימוד התורה; "משא"כ בעקבות משיחא שנפלה סוכת דוד עד בחי' רגלים ועקביים שהיא בחי' עשי', אין דרך לדבקה בה.. כ"א בבחי' עשי' ג"כ", כיון שהיא בעצמה נמצאת בבחי' עשי', שזהו ע"י ענין הצדקה דוקא.

כה. ומזה מוכן גם בנוגע להמדובר לעיל אודות ענין ההתקשרות לאדמו"ר הזקן:

ובהקדמה — שענינו של נשיא בישראל הו"ע המלך (כמבואר במסכת הוריות¹⁰¹), שקשור עם ספירת המלכות.

וזהו הטעם שגם במקום שלא הי' ענין הבחירה, הרגישו ומיששו ("טאַפּנדיקערהייט האָבן זיי אָנגעטאַפּט") אצל אדמו"ר הזקן את ענין המלכות, כידוע שיסוד המלשינות על אדמו"ר הזקן היתה שרצונו להיות מלך בישראל ולמרוד במלכות הגויים¹⁰² — כיון שזוהי אמיתית המציאות, שנשיא בישראל הו"ע המלך.

ולכן, "בעקבות משיחא שנפלה סוכת דוד (בחי' המלכות) עד בחי' רגלים ועקביים שהיא בחי' עשי', אין דרך לדבקה (ענין ההתקשרות).. כ"א בבחי' עשי' ג"כ שהיא מעשה הצדקה".

ובאופן כזה היתה גם עבודתו של אדמו"ר הזקן — כמבואר באגה"ק ד"ה נפש השפלה באמת לאמתו כו', שכתבה קרוב לזמן הסתלקותו¹⁰³, ובה כתב בנוגע לעצמו בכל הפרטים כו', וגם שם מבאר בחילוק בין "דורות הראשונים שעיקר העבודה הי' התורה" ובין זמנו הוא כו'.

ומכל זה מוכן בנוגע לענין ההתקשרות לאדמו"ר הזקן — שלא מספיק הענין דלימוד תורתו, אלא צריך להתנהג ע"פ הפסק באגה"ק הנ"ל בנוגע לענין הצדקה.

כו. ולכן, מהנכון ביותר, אשר, נוסף על המדובר לעיל ע"ד חלוקת התניא וחלוקת השו"ע על מנת ללמוד בכל יום מח"י אלול עד כ"ד טבת — הנה בימים אלו ירכו גם בצדקה,

— כפי שמאריך רבינו הזקן בכמה מקומות (באגה"ת¹⁰⁴ ועוד יותר

103) נדפסה בלקו"ד ח"ד תקצו, א. וראה גם תו"מ ח"ג ס"ע 184 ואילך. חכ"ד ע' 325. וש"נ.

104) ספ"ג.

101) יו"ד, א (במשנה). יא, סע"א ואילך.
102) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' שמ. סה"ש תרפ"ז ע' 111. וש"נ. וראה גם תו"מ חכ"ז ע' 452. וש"נ.

באגה"ק¹⁰⁵) ע"ד החיוב להרבות בצדקה, ומדגיש כמ"פ שנתנית הצדקה צריכה להיות באופן של בזבז, וללא חשבון, ועאכו"כ שלא לדקדק כו'¹⁰⁶ —

והיינו, שבכל יום ויום (מימות החול, שבו מותר ליתן צדקה בממוץ) יוסיפו בנתנית הצדקה, ולכל-הפחות בזמנים המסוגלים לזה¹⁰⁷: לפני תפלת הבוקר ("וישכם לכן בבוקר"¹⁰⁸), וגם לפני תפלת מנחה, וכל המוסיף מוסיפין לו,

וע"פ מ"ש¹⁰⁹ "והי' ביום הששי והכינו את אשר יביאו והי' משנה גו'" — הנה ביום שישי יתנו לצדקה באופן של "לחם משנה", גם עבור יום השבת שלאחריו, ועד"ז בערב יו"ט ובערב יום הקדוש.

וכדי לקשר את נתנית הצדקה לענינים של אדמו"ר הזקן — הנה אף שכל אחד יכול לחלק את כספי הצדקה כרצונו, הרי מהנכון שחלק מכספי הצדקה ינתן עבור הדפסת תורתו של אדמו"ר הזקן — הן עניני חסידות והן עניני נגלה, של אדמו"ר הזקן במיוחד, או של רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו, וכן עבור החזקת המוסדות שבהם לומדים במיוחד תורתו של אדמו"ר הזקן וכן תורת הבעש"ט — ישיבות חסידיות, ובמיוחד — ישיבת תומכי תמימים שנתייסדה בט"ו אלול [ולפלא גדול שלא עשו שם איזה ענין מיוחד לצייץ יום זה, לא בשנה זו ולא בשנים שעברו], ובח"י אלול הי' התחלת הלימוד בנגלה ובדא"ח (כפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹¹⁰).

ועל יסוד פס"ד חז"ל⁷⁰ "זכין לאדם שלא בפניו" — הנה בתור התחלה, ניתן היום לקופת-צדקה הכללית (שממנה מחלקים עבור כו"כ ענינים) עבורי, וגם מתוך כוונה עבור ובשליחות כל אלו שירצו להשתתף בכך, ומעתה נמסר הדבר לבחירתו של כאו"א להחליט על כהנ"ל.

כז. וכל זה צריך להיות מתוך שמחה וטוב לבב,

הן בנוגע ללימוד השיעורים, שהרי לימוד התורה צריך להיות מתוך שמחה דוקא¹¹¹, והן בנוגע לנתנית הצדקה, כמ"ש¹¹² "ולא ירע לבבך בתתך לו", אלא צריך ליתן בשמחה ובטוב לבב דוקא,

110) ראה "התמים" חוברת א ע' כג

ואילך. סה"ש תש"א ע' 104 ואילך. תש"ב ע'

133. "היום יום" טו אלול.

111) ראה שבת ל, ב. וש"נ.

112) פ' ראה טו, יו"ד.

105) סו"י.

106) ראה אגה"ק סט"ז.

107) ראה לקמן ע' 281 הערה 17. וש"נ.

108) ויצא לב, א. וראה תו"א ס"פ ויצא.

ובכ"מ.

109) בשלח טז, ה.

וכאשר נתינת הצדקה תהי' בשמחה, הרי כיון ששמחה פורץ גדר¹¹³, תהי' הנתינה שלא במדידה והגבלה.

ואז תקויים גם ההבטחה "עשר בשביל שתעשר"¹¹⁴, והיינו, שלא זו בלבד שלא יחסר ע"י הצדקה, אלא אדרבה, עי"ז יתוסף עוד יותר, וכמובא גם בשו"ע¹¹⁵ שהצדקה "היא מעשרת", ומוסיף, ש"אסור לנסות הקב"ה כי אם בדבר זה, שנאמר¹¹⁶ ובחנוני נא בזאת וגו'",

ויעזור השי"ת שנתינת הצדקה תפעל מיד את ענין העשירות כפשוטו, ברווחים גשמיים.

והעיקר — שימושך בפועל מ"ש באגה"ק הנ"ל ש"אין ישראל נגאלין אלא בצדקה", בגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש, ע"י משיח צדקנו.

* * *

כח. בנוגע להמדובר לעיל אודות לימוד התורה — הנה אע"פ שבהלכות תלמוד תורה¹¹⁷ פוסק אדמו"ר הזקן ש"גם הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן לידע אותן", וכאשר רואים את פרטי ההלכות שנימנו שם, הנה הלואי שהאנשים יהיו בקיאים בהלכות שהנשים חייבות ללמדם... הרי משמעות סגנון פס"ד הנ"ל היא שאין זה מצד מצות תלמוד תורה, אלא כדי לדעת את המעשה אשר יעשון, כך, שלימוד זה נכלל בענין קיום המצוות¹¹⁸.

ולכן, המדובר לעיל אודות חלוקת התניא והשו"ע, בתור לימוד תורה, שעי"ז יהי' ענין ההתקשרות והתאחדות וביטול כו' — הרי זה שייך רק לאנשים.

אבל המדובר בנוגע לענין הצדקה — הרי זה במדה שוה הן בנוגע לאנשים והן בנוגע לנשים, ואדרבה, מצד כמה טעמים הרי זה שייך לנשים יותר מאשר לאנשים.

ואף שישנו דין בשו"ע¹¹⁹ (והובא גם בשו"ע אדה"ז בהלכות הצריכות¹²⁰) ש"אין מקבלין מהנשים.. אלא דבר מועט" — הרי השיעור של "דבר מועט" משתנה ממדינה למדינה, וכמובן גם מביאור הטעם

(113) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

(117) ספ"א.

(118) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 37 ואילך.

וש"נ.

(114) שבת קיט, א. וש"נ.

(119) יו"ד סרמ"ח ס"ד.

(115) יו"ד סרמ"ז ס"ד — ברמ"א.

(120) חו"מ הל' מציאה ופקדון ס"ה.

(116) מלאכי ג, יו"ד.

שמותר לקבל מהם דבר מועט שלא מדעת בעליהם, "הואיל ודרכן בכך ויודעים בעליהם שדרכן בכך"¹²⁰, ולכן מסכים מלכתחילה שהאשה תתן סכומים כאלו, ואין האשה צריכה לבקש רשות, ואפילו לא ליתן דין וחשבון, ומזה מובן, שבמדינות שבהם נותנים הבעלים סכומים גדולים לרשות הנשים, הרי זה נחשב ל"דבר מועט" שמותר לקבל מהם.

ויתירה מזה במדינה זו — והרי אמרו רז"ל¹²¹ "אזלת לקרתא הלך בנימוסה" — שבכור"כ ענינים ניתן חילוק הסכומים לעניני צדקה בידי הנשים יותר מאשר בידי האנשים¹²².

* * *

כט. נוסף על המבואר באגה"ק הנ"ל אודות החילוק בין ימיהם של התנאים ואמוראים ש"ת"ת הי' עיקר העבודה אצלם, ובין "עתים הללו בעקבות משיחא" ש"עיקר עבודת ה' .. היא עבודת הצדקה" — מבואר באגה"ק⁶⁹ "שיש ב' מיני נשמות בישראל, נשמות ת"ח העוסקים בתורה כל ימיהם, ונשמות בעלי מצות העוסקים בצדקה וגמ"ח".

וממשיך לבאר בסגנון של שאלה — "דלכאורה הרי גם ת"ח צריכים לעסוק בגמ"ח, כמארז"ל¹²³ שאפילו תורה אין לו",

והיינו, שכאשר אומר "אין לי אלא תורה", הנה לא זו בלבד שחסר אצלו השכר על גמ"ח, או שנענש על אי-התעסקותו בגמ"ח, אלא עוד זאת, שחסר אצלו גם ענין התורה,

"אלא, שהת"ח תורתן עיקר ורוב ימיהם בה, ומיעוט ימיהם בגמ"ח";

ועד"ז לאידך גיסא, בנוגע ל"בעלי מצות העוסקים רוב ימיהם בצדקה וגמ"ח", והיינו, שגם בעלי מצות העוסקים בצדקה וגמ"ח חייבים בתלמוד תורה, שהרי איתא במשנה וברייתא⁷⁹ ש"תלמוד תורה כנגד כולם", כולל גם צדקה וגמילות חסדים שנזכרו במשנה וברייתא הנ"ל, ולכן חל על זה מ"ש בהל' ת"ת (הנ"ל סכ"א) ש"אי אפשר לקיים כל המצוות כהלכתן .. בלי לימוד היטב לידע כל ההלכות", והיינו, שקיום הצדקה וגמ"ח תלוי בלימוד התורה, כיון ש"התלמוד מביא לידי מעשה", אלא, ש"רוב ימיהם" עוסקים הם בצדקה וגמ"ח.

והנה, אע"פ שאצל כל א' משני סוגים אלו (תלמידי חכמים ובעלי צדקה העוסקים בצדקה וגמ"ח) צריכים להיות שני הענינים, הן לימוד

(121) ראה ב"ר פמ"ח, יד. וש"נ. ההקלטה (המו"ל).

(122) המשך וסיום השיחה חסר בסרט (123) יבמות קט, ב.

התורה והן צדקה וגמ"ח, מ"מ, חלוקים הם זמ"ז מן הקצה אל הקצה — כמוכן מהמבואר באגה"ק החילוק שבין דור התנאים ודור האמוראים לדורנו זה בחושך כפול ומכופל בעקבות משיחא — שתלמידי חכמים, עיקר ענינם הוא לימוד התורה, ורק אח"כ בא ענין הצדקה, ואילו בעלי מצוות, עיקר ענינם הוא ענין הצדקה, ואח"כ בא ענין לימוד התורה.

ונקודת הענין — ש"אינו מבקש כו' אלא לפי כחן"¹²⁴, ולכן, כאשר ממלא כל הנדרש ממנו לפי שרש נשמתו, עשה את שלו בשלימות, וכדברי הצ"צ¹²⁵ בנוגע ללימוד התורה, שמי שהחיוב שלו בלימוד התורה הוא "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית" בלבד¹²⁶, הרי זו הוכחה ש"די לו כו'", "או דכיון שאי אפשר לו ועוסק כל מה שאפשר לו, ישלים לו הקב"ה כו'", ועד"ז בנוגע לענין המצוות, ונקודתם — ענין הצדקה.

ל. ומזה מובן גם בנוגע לעניננו:

בני הישיבות, וכל אלו שעיקר ענינם הוא לימוד התורה — צריכים לקבל על עצמם גם הענין דנתינת הצדקה, וגם ללא דקדוק, למעלה מהגבלה, אבל — למעלה מההגבלה שלהם, "מאד שלך"¹²⁷, ולא למעלה מההגבלה של בעלי-יבתיים.

עיקר השתדלותם באופן ד"מאד" (בלי גבול) — צריכה להיות בלימוד תורתו, הן בלימוד התניא והן בלימוד השו"ע, ועד"ז בכיארורים על ספר התניא בספרי ומאמרי חסידות שלאחרי התניא, וכן בהספרים הקשורים עם השו"ע, הן לפניו בזמן והן לאחוריו בזמן;

ובנוגע לנתינת הצדקה — שצריכה להיות גם אצלם, וגם שלא בדקדוק כנ"ל — הרי הן אמת שאין ביכלתם להוסיף בסכום הכולל, ובמילא אין זה נתבע מהם, ואינם "נתבעים"¹²⁸ על זה, אבל אעפ"כ, ישנה העצה שהובאה באגה"ק¹²⁹ "להיות מעשה הצדקה נעשית בפעמים רבות. . ולא בפעם א' ובבת אחת, גם כי הסך הכולל אחד הוא, כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפירושו המשנה¹³⁰. . והכל לפי רוב המעשה" — "רוב המעשה", ולא גודל המעשה, וכפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר הורה פעם לא' שיתן פרוטות פרוטות, במטבעות קטנות, ועי"ז יהיו אצלו כו"כ נתינות לצדקה.

(128) ע"פ לשון חז"ל — ירושלמי ריש שקלים.

(129) סכ"א.

(130) אבות פ"ג מט"ו.

(124) תנחומא נשא יא. במדב"ר פי"ב, ג.

(125) תו"א מג"א צח, סע"ג.

(126) מנחות צט, ב. הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ג.

ה"ד.

(127) ראה תו"א מקץ לט, רע"ד. ובכ"מ.

— בנוגע ללימוד תורה, אינם יכולים לצאת י"ח מתוך גישה כזו, כיון שלימוד התורה הוא עיקר ענינם, ורק בנוגע לענין הצדקה, כיון שאין ביכלתם לקיים את גודל המעשה, אזי יוצאים י"ח ב"רוב המעשה".

ועד"ז בנוגע לבעלי מצוות שעיקר עסקם הוא בצדקה וגמ"ח:

מהם דורשים קיום מצות הצדקה באופן של "קרבן עשיר", וכפסק המשנה¹³¹ "עשיר שהביא קרבן עני, לא יצא", וכפי ששמע באגה"ת ובאגה"ק (הנ"ל סכ"ו), צריכים להרבות בצדקה באופן שלולי הענין ד"חטאך בצדקה פרוק"¹³² הי' זה נחשב לענין של בזבח, ודוקא באופן כזה נעשית ה"תרופה" ד"בצדקה פרוק".

ואילו לימוד התורה — צריך להיות אצלם באופן שאמר פעם כ"ק מו"ח אדמו"ר בהתוועדות¹³³, שמשך זמן שלומדים בשחרית וערבית צריך להמשיכו ולחלקו על כל היום כולו, כך, שיהי' ניכר שלפני שעה למד ענין בתניא או בשו"ע;

ומה שצריך להיות אצלם בריבוי גדול ביותר, לא רק "רוב המעשה", אלא גם גודל המעשה — הרי זה בנוגע למצות הצדקה.

*

לא. ועוד ענין בקשר לזה — בשייכות ל"מעשר כספים", כפי שנוהגים כו"כ להפריש מעשר כספים (ויש לזה יסוד — ועוד יותר מ"יסוד" — בשו"ע) — האם יכולים ליקח ממעשר כספים עבור נתנת צדקה הנ"ל:

בשו"ע הלכות צדקה¹³⁴ מצינו ב' דעות אם מותר להשתמש במעות מעשר עבור דבר מצוה, כמו לקנות עלי' או קנין ספרים וכיו"ב, או שחייבים ליתנם לעניים דוקא.

והדבר תלוי בגדר החיוב דמעשר כספים¹³⁵: להדעה שמעשר כספים יש לו יסוד בתורה, ועד שהחיוב דמעשר כספים הוא מדאורייתא — הרי התורה זיכתה ונתנה ממון זה לעניים, ולכן אסור להשתמש בו עבור שאר דברי מצוה; משא"כ להדעה שהחיוב דמעשר כספים אינו מצוה מדאורייתא, אלא רק מדרבנן.

וגם להדעה שמעשר כספים אינו אלא מדרבנן — מצינו חילוק¹³⁵

וראה גם ת"רמ חכ"ט ע' 64. וש"נ.

131) נגעים פי"ד מ"ב.

134) יו"ד טרמ"ט ס"א ובנו"כ.

132) דניאל ד, כד.

135) ראה שו"ת חת"ס חיו"ד סרל"ב.

133) ראה סה"ש תרצ"ט ס"ע 339 ואילך.

אם כבר הפריש מעות מעשר, שאז יש בו כבר זכות לעניים, ואינו יכול ליטול ממנו עבור שאר דברי מצוה, או שעדיין לא הפריש המעות, וכאשר קונה העלי' או הספרים יש בדעתו להשתמש במעות מעשר שיפריש לעתיד.

וחילוק נוסף¹³⁶ — אם לולי השימוש במעות מעשר אין ביכלתו לקיים המצוה ולא יעשנה, אזי מותר להשתמש במעות מעשר.

והנה, בשו"ע רבינו הזקן ליתא הלכות צדקה, ומ"מ, רואים ששו"ע אדמו"ר הזקן הוא בבחינת "כרכא דכולה ביי"י"¹³⁷, שיש בו פתרון לידע שיטתו בענין זה:

בנוגע להוצאות לימוד בניו הגדולים — שאינו מחוייב בזה ע"פ שו"ע (דלא כבניו הקטנים, כמ"ש אדה"ז בריש הל' ת"ת: "מצוה עשה מן התורה על האב ללמד את בנו הקטן תורה .. שנאמר¹³⁸ ולמדתם אותם את בניכם לדבר במ", תחילה תושב"כ וכו', כמבואר שם בפרטיות) — כותב רבינו הזקן בהל' ת"ת שלו¹³⁹: "יכול להוציא כל הוצאות למוד בניו הגדולים ממעות מעשר שלו .. אם אין ידו משגת".

ומזה משמע שדעת רבינו הזקן היא שמעשר כספים אינו מן התורה, שאז היו העניים זוכים בו, ולא הי' יכול להשתמש במעות מעשר עבור הוצאות לימוד בניו; וכמו"כ לא ס"ל לרבינו הזקן שיש חילוק אם כבר הפריש מעות המעשר או שלא הפרישם עדיין, שהרי לא הזכיר חילוק זה לענין השימוש במעות מעשר עבור הוצאות לימוד בניו.

לב. אמנם, במה דברים אמורים — כאשר הגישה לכללות הענין היא מתוך דקדוק, ומדידה והגבלה, שלכן, רצונו להשתמש במעות מעשר, כדי שלא לגרוע ממעות חולין שלו;

אבל ע"פ האמור לעיל (סכ"ז) שהנתינה צריכה להיות בשמחה ובטוב לבב דוקא, ואז בטוחים שיהי' זה באופן ד"עשר בשביל שתתעשר", ובפרט שזכות רבותינו נשיאינו מסייעתם — הנה במקום להכנס לכל פרטי שקו"ט הנ"ל, מוטב ליקח ממעות חולין, ואח"כ לדרוש מהשו"ע, וע"י השו"ע — מהקב"ה, לקיים מש"נ "ובחנוני נא בזאת", "עשר בשביל שתתעשר".

(138) עקב יא, יט.

(139) פ"א ה"ז.

(136) ש"ך וט"ז יו"ד שם — ממהרש"ל

והדרישה בשם תשובת מהר"מ.

(137) לשון חז"ל — חולין נו, סע"ב. ועוד.

ומ"מ, כיון שיתכן שיהיו כאלו שירצו להשתמש במעות מעשר כספים עבור נתינה הנ"ל, הנה לדעת רבינו הזקן ש"יכול להוציא כל הוצאות למוד בניו הגדולים ממעות מעשר", מותר להשתמש במעות מעשר גם עבור הדפסת ספרים, שגם זה נקרא צדקה, כדאיתא בגמרא¹⁴⁰ "וצדקתו עומדת לעד"¹⁴¹.. זה הכותב תורה נביאים וכתובים ומשאלין לאחרים", ועד"ז הדפסת ספרים, שאח"כ לומדים בהם פעם ופעמיים וכו"כ פעמים, ולכן מותר להוציא על זה ממעות מעשר, ויהי זה מתאים לפי כוונת הנותן ולתועלת הענין.

*

לג. והעיקר המורם מכל הנ"ל:

כל אחד בענינו — אלו שעיקר ענינם בלימוד התורה, יהי' אצלם הן רוב המעשה והן גודל המעשה בלימוד התורה, ואלו שעיקר ענינם בענין הצדקה יהי' אצלם רוב המעשה וגודל המעשה בענין הצדקה (נוסף על רוב המעשה וגודל המעשה כפי ששייך אצל כל אחד ואחד, הן רוב המעשה — ע"י החלוקה לפעמים רבות ומטבעות קטנות, והן גודל המעשה — לפי ערכם — ע"פ המבואר באגה"ק הנ"ל בטעם ההשתדלות ב"רוב המעשה", "כדי לזכך הנפש", ועד לאופן שהנפש מתעלה לדרגא אחרת לגמרי, כך, שאין זה רק שינוי בכמות, אלא גם שינוי באיכות, שזהו גם החילוק בין "רוב" (כמות) ל"גודל" (איכות)).

וכל זה יפעל הוספה בכל עניני ח"י אלול, כמדובר כמ"פ¹⁴² שענינו להכניס חיות בכל עניני העבודה הנדרשים בחודש אלול, שענינו הכנה לחודש תשרי וההתחלה וראש שלו — ראש השנה,

ובאופן שכל אחד יעלה את כל העמל שעמלה נפשו בעלי' מדרגא לדרגא, בהיות הנשמה מלוכשת בגוף למטה מעשרה טפחים,

והעלי' שלו תומשך לכל המשתתפים הן בלימוד התורה והן בנתינת הצדקה, בתוככי כלל ישראל, להמשיך הצלחה מרובה הן בכמות והן באיכות בכל הענינים האמורים לעיל, שיומשכו למטה מעשרה טפחים, למלאות רצון רבותינו נשיאינו, שזהו רצון העליון, ועד לקיום היעוד¹⁴³ "וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר".

* * *

142) ראה תר"מ חכ"ג ע' 271. וש"נ.

143) ישעי' מ, ה.

140) כתובות נ, סע"א.

141) תהלים קיב, ג.

לד. מאמר (כעין שיחה) ד"ה בחכמה יבנה בית.

* * *

לה. נוסף על המדובר לעיל (ס"ג) אודות הענין המיוחד בח"י אלול בשנה זו, יש בו גם כללות הענין דח"י אלול שבכל שנה ושנה, כמוזכר לעיל (סל"ג) שענינו להכניס חיות בכל העבודות דחודש אלול, שלהיותו חודש החשבון על כל השנה כולה, הרי הוא כולל את כל העבודות שבמשך כל השנה — ג' הקיים דתורה עבודה וגמ"ח, שכולם נרמזים בראשי-תיבות ד"אלול", וכן גם הענין שקודם להם, שבזה היא העבודה המיוחדת דחודש אלול — עבודת התשובה, וכן גם הענין שבא לאח"ז — ענין הגאולה, שגם הוא מרומז בר"ת ד"אלול": "אשירה לה" ויאמרו לאמר"144 (כפי שנדפס כבר במכתבים145).

ויעזור השי"ת שיהי' זה באופן שאין ענין יוצא מידי פשוטו — שיעסקו בכל הענינים בחיות ובאור, וימשיכו חיות ואור בכל העבודות ברוחניות, ואח"כ יומשך אור וחיות בכל הענינים בגשמיות, ובאופן שהגשמיות תומשך עד למטה מעשרה טפחים, בבני חיי ומזוני רויחי, ועד לגאולה כפשוטה, שזוהי דוקא הגאולה האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו, בעגלא דידן.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "אני מאמין", והניגון "צמאה לך נפשי"].

* * *

לו. בפרשת השבוע נאמר: "למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהי' לך לאלקים"146, וענין זה בא בהמשך למ"ש לפנ"ז, שהתורה מספרת ומבטיחה (ובאופן שנמשך בפועל, שהרי "דיבורו של הקב"ה חשיב מעשה"147) ש"אתם נצבים היום כולכם גו"147:

"אתם נצבים גו", הוא מעמד ומצב נעלה ביותר — כמובן מפירוש הבעש"ט146 ש"אתם נצבים קיימים ועומדים, והיינו שזוכים בדין", ואין ענין יוצא מידי פשוטו, שנמשך מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה בכל ההצטרפות בבני חיי ומזוני רויחי.

ונוסף לזה, ישנו גם הענין ד"כולכם", וכדברי אדמו"ר הזקן

146) נצבים כט, יב.

144) בשלח טו, א. וראה שו"ע האריז"ל

147) ראה שבת קיט, ריש ע"ב. ב"ר פ"ג,

ר"ח אלול.

ב. פמ"ד, כב.

145) ראה אג"ק ח"ז ע' שמג. וש"נ.

בלקו"ת⁴⁷: "לאחדים כאחד", ובאופן שנמשך גם בכחות פנימיים, שהם פרטי המדריגות ד"ראשיכם שבטיכם וגו'", עד לדרגא הכי תחתונה — "מחוטב עציך ועד שואב מימין"⁴⁷.

וגם בדרגא תחתונה זו נעשה כבר הענין ד"חוטב עציך ושואב מימין" — כפי שמביא רבינו נשיאנו¹⁴⁸ פירוש רבינו הזקן, ש"עציך" הוא לשון עצה, ופירוש "חוטב עציך" הוא שיש לעקור ("אויסהאקן") הרבות מחשבות בלב איש¹⁴⁹, ו"שואב מימין", שיש לשאוב את המים המצמיחים כל מיני תענוג¹⁵⁰, והיינו, שגם בדרגא הכי תחתונה פועלים שלילת התענוג דלעו"ז,

וכיון ש"מחורבנה של צור נתמלאה ירושלים"¹⁵¹, הרי עי"ז מגיעים לבחי' אור חוזר בדרגא הכי עליונה — פנימיות התענוג, שזהו מה שיתגלה בכיאת משיח¹⁵², ולזה באים ע"י עבודת התשובה¹⁵³, שזוהי העבודה דחודש אלול, עשרת ימי תשובה, ועד לעבודה דיוהכ"פ.

ולאחרי כל זה, באים לענין הכי נעלה — כפי שממשיך בכתוב שכל האמור לעיל הוא "למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהי' לך לאלקים": "הקים" — כפי שמבאר הצמח-צדק בארוכה (בפירושו על כמה ענינים וביניהם גם ענין הקימה)¹⁵⁴ שמורה על ענין הקיום ללא שינויים. "היום" — שהוא בגדרי הזמן ובמילא גם המקום, הנה גם שם יהי' ענין ההקמה ללא שינויים.

ובמה מתבטאת ההקמה — להיות "לו לעם והוא יהי' לך לאלקים", היינו, שבנ"י יהיו מציאות אחת עם הקב"ה, כך, שכשם ש"אני הוי' לא שנית" כך "אתם בני יעקב לא כליתם"¹⁵⁵, שזהו ענין ההקמה, ללא שינויים,

ובאופן ששניהם בשוה, והיינו, כשם שלא יכולה להיות מציאותם של ישראל ללא הקב"ה ח"ו, וכתורת אדמו"ר הזקן¹⁵⁶, שיהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד ח"ו מאלקות, כך גם כביכול להיפך.

148) סה"ש תרח"ץ ע' 275 (נעתק ב"היום יום" יט אלול).

149) משלי יט, כא.

150) תניא פ"א.

151) ראה פסחים מב, ב ובפרש"י. וש"נ.

152) הובא בפרש"י עה"ת תולדות כה, כג.

153) ראה פע"ח שער הק"ש רפט"ו.

154) ראה תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סין). ועוד. הובא בלקו"ת שה"ש בסופו. ובכ"מ.

153) ראה סנהדרין צו, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

154) ספר החקירה פד, א.

155) מלאכי ג, ו.

156) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד

ע' שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם

ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סין). ועוד.

וכל זה יהי' דוקא בארץ הלזו התחתונה, עלי' נאמר שנתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים¹⁵⁷, בעוה"ז הגשמי התחתון שאין תחתון למטה הימנו (כמבואר בתניא¹⁵⁸), שזהו המעמד ומצב ד"עם" ("הקים גו' לעם"), והו"ע "סוכת דוד הנופלת", שלכן יש צורך בענין הגאולה, ובאופן ש"אין נגאלין אלא בצדקה" (כנ"ל ס"כ).

וזוהי גם התכלית דח"י אלול, כי, עם היותו רק התחלת החשבון, הרי כיון שצריך להכניס חיות בעבודת כל ימי אלול, מובן, שכולל את כל י"א הימים, וגם יום ה"י"ב — ח"י אלול עצמו כפי שהוא יום פרטי, שכולם נכללים בח"י אלול כפי שהוא יום כללי (ע"ד חודש תשרי, שיש בו שני ענינים: חודש אחד מ"י"ב חדשי השנה, וחודש כללי שממנו נמשך חיות לכל החדשים של כל השנה כולה), ובמילא נכלל בו תכלית כל הענינים — "למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהי' לך לאלקים".

לז. וסיום שיעור היומי — "ולא אתכם לבדכם אנכי כורת את הברית הזאת ואת האלה הזאת כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום לפני ה' אלקינו ואת אשר איננו פה עמנו היום"¹⁵⁹:

לא רק אלו שעומדים כבר באופן ד"ישנו פה עמנו", שמוכנים לקבל על עצמם עבודה זו ולקיימה בפועל,

אלא גם אלו שהם במעמד ומצב ש"איננו פה עמנו היום", שלא הגיעו עדיין לכך, ויגיעו לכך בשעתא חדא וברגעא חדא, תיכף ("אָט אָט"), מחור או מחרתיים, ובכל אופן, "בל ידח ממנו נדח"¹⁶⁰ — גם עמהם "אנכי כורת את הברית הזאת ואת האלה הזאת",

שיהי' המעמד ומצב ד"הקים אותך היום לו לעם והוא יהי' לך לאלקים".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון אדמו"ר הזקן בן ד' הבכות (בבא הד' — ג"פ).

אח"כ הורה שהתלמידים הנוסעים מחר ל"נואַרק", יאמרו "לחיים" וינגנו ניגון שמחה, וכך יסעו מתוך חיות ושמחה.

לאחרי עריכת שבע ברכות של אחד התלמידים — צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "עוד ישמע".

(159) נצבים כט, יג"ד.

(160) ע"פ שמואל"ב יד, יד. וראה תניא

ספ"ט. ה' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג.

(157) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.

ב"ר ספ"ג. במדבר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

ובכ"מ.

(158) רפ"ו. ובכ"מ.

אח"כ צוה לנגן "אנעים זמירות", "כי אנו עמך", ו"אבינו מלכנו".

* * *

לח. כיון שע"פ הסדר, ילכו עתה כנראה להתדבר אודות הענינים האמורים לעיל, הנה לכל לראש צריכים לסדר כל הקשור לנקודות שאודותם דובר, הן בנוגע לחלוקת התניא והשו"ע, והן בנוגע לענין הצדקה, ולסדר את החלוקה כאן, וכן למסור את הדברים בכל המקומות, הסמוכים הקרובים והרחוקים — רחוקים במקום וקרובים ברוח, שבזה נכללים כל בני"י, הן במדינה זו והן בשאר מדינות, ולכל לראש — בארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו ע"י משיח צדקנו.

